

Ruimte voor anderszijn – expertmeeting 15 juni 2016 – uitkomsten en inzichten

Onderstaand een korte samenvatting van de resultaten van deze expertmeeting, initiatief van DKCI¹ en KCMA².

Informatie vooraf (zie bijlagen)

- uitnodigingsbrief d.d. 4 mei 2016
- probleemstelling en overzicht van projecten Ruimte voor anderszijn d.d. 4 mei 2016
- lijst van deelnemende experts (onderaan dit verslag)
- agenda expertmeeting
- input vanuit regulier welzijnswerk (Apeldoorn).

Vraagstelling

- Hoe is de situatie binnen de GGZ, geschetst vanuit verschillend perspectief?
- Wat heeft de profijtgroep nu op dit moment het hardst nodig?
- Wat kunnen vrijwilligers bieden en wat is er op dit moment te vinden, zowel binnen Ruimte voor anderszijn als daarbuiten?
- Wat is de betekenis van het netwerk Ruimte voor anderszijn, wat is er nodig om het te versterken en toekomstbestendig te maken?

Actuele ontwikkelingen – zingeving in de psychiatrie (Suzanna Louwerse)³

Kwesties benoemd op basis van het onderzoek van Suzanna:

1. Psychiatrie omvat een breed terrein, er is veel variatie in de heftigheid en impact van psychische ziektes en aandoeningen. Belangrijk: in hoeverre heeft het gevolgen voor je maatschappelijk functioneren.
2. Zingeving: hulpverlening zoekt het vaak in praktische zaken. Mensen willen vaak meer woorden ervoor. Zoeken diepte en betekenis. Er zijn geen duidelijke kaders meer en men kan een eigen 'pakket' samenstellen.
3. Verandering in de zorg / hulpverlening: het is opgesplitst in niveaus (huisarts, instellingen) en er is een splitsing tussen ziektekostenverzekering (voorkomen van opname) en gemeente (participatie / voorzieningen). De gemeentes moeten hun rol nog vormgeven, zijn nog aan het puzzelen. Op psychiatrische cliënten gerichte dagactiviteitencentra sluiten, men is aangewezen op algemene ontmoetingsplekken – dat werkt niet voor iedereen. Maatwerk.
4. Aandacht voor zingeving, geestelijke zorg: onderzoek op welk niveau dit kan en gewenst is: GGZ-instelling, FACT-teams, ambulante psychiatrie, WMO, kerken, huisartsen. Bij 24-uurszorg is er recht op GV (kwaliteitswetten) – ambulante zorg vindt er moeilijk geld voor.

Zes perspectieven om te komen tot een pittig onderbouwde mening wat Ruimte voor anderszijn kan betekenen voor mensen met een achtergrond in de psychiatrie in het licht van de huidige veranderingen in zorg, maatschappij en kerk.

1. Geestelijk Verzorger (GGZ)

- vraag de mensen zelf wat ze willen en betrek ze bij initiatieven.
- ik gun het kerken om mensen met psychiatrische problemen in hun midden te hebben, hun (het) ontregelend effect heeft positieve kanten!
- rust – bezinning – veiligheid en andere kijk op het leven dan de standaard.
- droom: fusie van kerk – wijkcentrum – wijkcafé – ontmoetingsplek – muziekcentrum ...

2. Inloophuis

¹ Diocesane Kerkelijk Caritas Instelling

² Katholiek Centrum voor Maatschappelijk Activeringswerk

³ Onderzoek en masterscriptie van Suzanna Louwerse (KCMA), "Ambulante psychiatrie en zingeving - mogelijkheden voor geestelijke verzorging?", Radboud Universiteit Nijmegen, maart 2016.

- presentie als uitgangspunt: men wil gezien en gehoord worden – zijn die je bent en er niet op afgerekend worden – dat sommigen zorg mijden is moeilijk voor de vrijwilligers
- vrij gesprek in kleine groepen i.p.v. gestructureerd werken (anders haken sommigen af)
- samenwerking gezocht door RIBW om cliënten (300 in Westervoort) in Inloophuis te kunnen opvangen
- kijk naar uitwisseling / samenwerking tussen (vrijwilligers) inloophuis en gespreksmaatjes van Ruimte voor *anderszijn* (in Oost-Gelderland).

3. Regulier welzijnswerk (zie schriftelijke input, bijlage)

- maatwerk verdwijnt – een groep ('onderlaag' kan het niet bijbenen en verdwijnt onder tafel. Dit geeft op termijn problemen (nu al in werk politie en ambulancepersoneel zichtbaar).
- advies/vraag aan kerken en kerkelijke initiatieven als Ruimte voor *anderszijn*:
 - o wijkgericht werken;
 - o vrijwilligers scholen;
 - o voorlichting geven (wie doet wat waar?);
 - o kwartiermaken / hokjes afbreken;
 - o laagdrempelig: ontmoeting, kopje koffie, tijd, ...;
 - o geen criteria om mee te mogen doen;
 - o trouw, duurzaamheid.

4. Ervaringsdeskundige en mede-vormgeefster Pleisterplaats voor de ziel

Herstel kent fasen en vormen: werk, identiteit, ..., zingeving.

Herstel van identiteit valt onder zingeving: wie ben ik? Wat is er gebeurd?

Het is een existentiële behoefte en draagt bij aan herstel.

De weerbaren duiken overal op en vinden hun weg en hulpbronnen.

Het is moeilijk een indicatie te krijgen en zonder indicatie geen zorg of activiteit (+eigen bijdrage) → de kwetsbaren verdwijnen, onzichtbaar, thuis.

Nodig: een veilige plek, aanspreekpunt, zonder indicatie of drempels en niet alleen van 9-5 en maandag - vrijdag. Idee: telefonische hulpdienst van Geestelijk Verzorgers of een online platform voor avond- / weekendbereikbaarheid.

Lotgenoten daar heb je veel aan: ze zijn sterker dan je denkt, zelfs in hun slechtste momenten! Zet de mensen zelf in als vrijwilliger, zonder beperking of indicatie-eis. Dat geeft (zelf)vertrouwen en (vol)waardigheid: je doet weer mee.

De 'Pleisterplaats voor de ziel' in Nijmegen is een goed voorbeeld van eigen inzet.

5. MA-werk

Naast kerk- en buurtwerk het bereiken van mensen in de psychiatrie, aansluiten bij, presentie, aandacht voor, uithouden met ...

Onderling is te weinig bekend wie wat doet voor wie en waar. Afstemmen is van belang.

Basishouding / motivatie kun je (onder andere) vinden in de katholieke sociale leer.

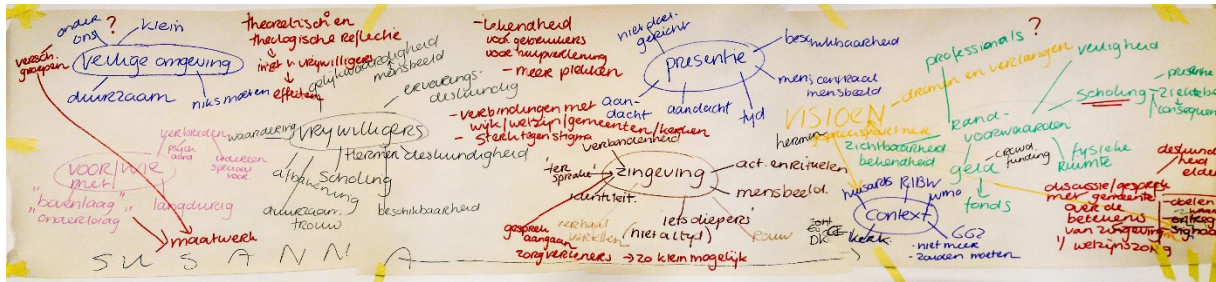
Er zijn nog méér soorten initiatieven mogelijk dan pastoraal café, maatjesproject of gespreksgroepen op méér plekken.

6. Pastoraal Café

Na 10 jaar ervaring in Nieuwegein:

- deelnemers na al die jaren zijn degenen die langdurig psychische problemen ervaren en niet volledig kunnen meedoen in de samenleving (vaak hoop opleidingsniveau)
- veiligheid en vertrouwde omgeving, beschermde groep (geen onverwachte gasten / toeschouwers in de vieringen)
- media aanpassen op deelnemers (post, e-mail, soms internet)
- bekendheid bij instellingen vraagt om voortdurende informatie wegens wisseling werkers.

Samenvatting van deze perspectieven leidt tot een aantal clusters.

- Veilige omgeving** exclusief / inclusief - klein/vertrouwd – duurzaam - niets ‘moeten’
- Vrijwilligers** afbakening – deskundigheid/scholing – eigen ervaring –
ruimte / tijd: beschikbaarheid – duurzaam en trouw – waardering
gelijkwaardigheid (mensbeeld)
- Presentie** tijd/beschikbaarheid – aandacht – mens centraal (niet probleem)
waardengericht
- Zingeving** (herstel van) identiteit – mens zijn (niet deel van systeem)
je verhaal vertellen als begin van herstel -
rouw om verlies (werk, relatie, toekomstbeeld, ...)
wat versta jij onder zingeving? – ter sprake brengen – taal - verhaal
loodzwaar en vederlicht – kopje koffie - verbondenheid
8 levensgebieden voor RIBW: religie apart? – betekenis duiden
- Randvoorwaarden** professionaliteit / scholing (presentie – ziektebeelden – eigen rol)
faciliteren: plaats – tijd – geld – menskracht
PR: zichtbaar, vindbaar, bekend, informatie
- Beeldvorming** met / voor wie – stigmatisering – ‘bovenlaag’ / ‘onderlaag’
- Context** transitie – RIBW – WMO – GGZ – huisarts
juridisch – sociaal – politiek – kerk / levensbeschouwelijk
verbindingen leggen en barrières afbreken

Conclusies

- Ruimte voor *anderszijn* kan aan het werk met:
- zichtbaar maken, bundelen, valideren wat er is → bekendheid geven / waar kun je terecht
 - scholing van vrijwilligers (presentie)
 - verbindingen leggen (wijkteams, gemeentes, inloophuizen, zorginstellingen, GGZ, RIBW, cliëntbewegingen, tegen stigma, kerken, gemeenschapsvoorzieningen, centra voor levensvragen, ...)
 - maatwerk
 - gesprek over zingeving in de hulpverlening / zorg / herstel
 - toekomstbestendige initiatieven, crowdfunding, social media
 - kunst / toneel / creativiteit inzetten t.b.v. ontmoeting, beeldvorming, waardigheid
 - kerkelijke achterban benaderen en aandacht vragen voor psychische problematiek
 - theoretische en theologische onderbouwing / reflectie / onderzoek t.a.v. vrijwilligersinitiatieven en zingeving⁴.

Maatje 14-8-2016

⁴ Voortzetting van reflectie op (de betekenis van) levensbeschouwelijk vrijwilligerswerk door Mirjam Schuilenga (KCMA), “Kleine grootse gebaren” – Narratio - 2013 – ISBN 978 90 5263 962 8 en de masterscriptie van Suzanna Louwerse (zie voetnoot pagina 1).

Deelnemers expertmeeting Ruimte voor *anderszijn* (Rvaz) - kerk en psychiatrie

Achtergrond		Naam	Vorbereid 6 perspectieven
Ruimte voor <i>anderszijn</i> -initiatieven	PKN	Pieter Quakkelaar	<i>Praktijk Ruimte voor anderszijn</i>
Predikant Zeist, netwerk Rvaz	PKN	Jan-Peter Prenger	
inloop/pastoraat	RK	Ria Doornbusch	<i>Inloophuis, kerkelijk perspectief</i>
geestelijk verzorger Ggz		Mariette van Someren	
geestelijk verzorger Ggz		Stefien Jansen	<i>geestelijk verzorger ggz</i>
ervaringsdesk, GGZ agoog	Bur.Herstel	Christiane Schmitt	<i>ervaringsdeskundige</i>
Riwis, Ontmoet & Co.		Joop Honders**	<i>Regulier welzijnswerk</i>
Coörd. Maatjes Apeldoorn. De Kap.		Truus de Boer**	<i>Regulier welzijnswerk</i>
Coörd. vrijwilligers intramur. GGNet		Sylvia van der Landen	
MA-werk		Hermen van Dorp	<i>maatschappelijk activeringswerk</i>
MA-werk		Eddy Oude Wesselink	
MA-werk		Suzanna Louwerse	desk./vrager
MA-werk		Maatje van Steenberg	
DKCI Diaconaal diocesaan werker	RK	Harry Scharrenborg*	
DKCI	RK	Trees Versteegen	dagvoorzitter

* Vervangen door Herman Rolfes, diaconaal diocesaan werker.

** Afwezig. Expertise en perspectief voor-besproken en ingebracht tijdens de expertmeeting.